

สรุปโครงการ (Executive Summary)

ทุนส่งเสริมกลุ่มการวิจัย (เมธีวิจัยอาวุโส สกว.) ประจำปี 2550-2556

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) ชาติพันธุ์: กระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสานภาษาและวัฒนธรรม
(ภาษาอังกฤษ) Ethnicity: New Paradigm in language and cultural transmission

ชื่อรายงานวิจัย (ภาษาไทย) วัฒนธรรมไทยโชนง: ภาพสะท้อนผ่านเพลงขับสายแปง

(ภาษาอังกฤษ) Cultural of Tai Song Dam: Reflection in Khubsaipeng Songs

1. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

งานวิจัย “วัฒนธรรมไทยโชนง: ภาพสะท้อนผ่านเพลงขับสายแปง” (Cultural of Tai Song Dam: Reflection in Khubsaipeng Songs) เป็นโครงการย่อยในโครงการวิจัย “ชาติพันธุ์ : กระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสานภาษาและวัฒนธรรม” (Ethnicity: New Paradigm in language and cultural transmission) และเป็นงานวิจัยที่ใช้ผลผลิตของโครงการวิจัย “ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์” (Ethnicity Language Culture and Ethnic Tourism Development) โดย ศาสตราจารย์ ดร.สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2552-2554) มาเป็นฐานและต่อยอดการวิจัย โดยกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการคัดเลือกในการศึกษาคือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโชนงในจังหวัดนครปฐม ใน 5 ชุมชน คือ 1) ชุมชนบ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง 2) ชุมชนบ้านหัวถนน ตำบลดอนพุทรา อำเภอดอนตูม 3) ชุมชนบ้านเกาะแรด ตำบลบางปลา อำเภอบางเลน 4) ชุมชนบ้านดอนทอง ตำบลดอนข่อย อำเภอกำแพงแสน และ 5) ชุมชนบ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน

โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อศึกษาบทร้องและความหมายของเพลงขับสายแปงในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโชนง ที่สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ โลกทัศน์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ด้วยมุมมองทางมานุษยวิทยาการดนตรีและมานุษยวิทยาวัฒนธรรม โดยใช้ข้อมูลจากชุมชนไทยโชนงบ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นข้อมูลหลัก และใช้ข้อมูลอีก 4 ชุมชนไทยโชนงในจังหวัดนครปฐมเป็นบริบทศึกษาและเทียบเคียง คือ 1) ชุมชนบ้านหัวถนน ตำบลดอนพุทรา อำเภอดอนตูม 2) ชุมชนบ้านเกาะแรด ตำบลบางปลา อำเภอบางเลน 3) ชุมชนบ้านดอนทอง ตำบลดอนข่อย อำเภอกำแพงแสน และ 4) ชุมชนบ้านไผ่หูช้าง ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

2.1. ศึกษาบทร้องและความหมายของเพลงขับสายแปงในฐานะภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโชนง ที่สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ โลกทัศน์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

2.2 ศึกษาเพลงขับสายแปงผ่านการใช้สื่อลักษณะต่างๆ เพื่อพัฒนาแนวคิดสู่กระบวนการทัศนในการฟื้นฟูวัฒนธรรม โดยเน้นเชื่อมโยงงานวิจัยเพลงขับสายแปงกับเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Networking Web Sites) เฟซบุ๊ก (Facebook) เพื่อให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมได้เชื่อมโยงกันระหว่างคนในวัฒนธรรมไทยโซ่ง และผู้ที่สนใจ

3. สมมุติฐานของการวิจัย

3.1 ความหมายของเนื้อร้องในเพลงขับสายแปงทำให้มองเห็นภาพชีวิต โลกทัศน์ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนระบบครอบครัวและชนชั้นทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง

3.2 การเชื่อมโยงงานวิจัยเพลงขับสายแปงกับเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Networking Web Sites) เฟซบุ๊ก (Facebook) จะเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรม เพื่อเผยแพร่ และฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยโซ่ง ให้คงอยู่ได้ในโลกปัจจุบัน

4. ขอบเขตของโครงการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทร้องและเพลงขับสายแปงของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งที่ หมู่ 9 บ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยการแปลความหมายและเทียบเคียงกับบริบททางวัฒนธรรมของชุมชนดังกล่าว และใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Networking Web Sites) เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรม เพื่อความเข้าใจ ความผูกพัน และความเชื่อมโยงกันของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง และผู้ที่สนใจ

5 แนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย

5.1 แนวคิดทางมานุษยดนตรีวิทยา ศึกษาดนตรีในแง่มุมทางวัฒนธรรม โดยในงานวิจัยนี้ศึกษาเพลงขับสายแปงในมุมมองทางดนตรีและวัฒนธรรมร่วมกันในหลายประเด็น ได้แก่ บริบทและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเพลงขับสายแปง บทบาทและหน้าที่ของเพลงขับสายแปงต่อชุมชนไทยโซ่งบ้านสะแกราย (ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม) โครงสร้างของเพลงขับสายแปง และวิถีการดำรงอยู่ของเพลงขับสายแปง

5.2 แนวคิดคติชนวิทยา ศึกษาข้อมูลทางวัฒนธรรมในวิถีชีวิตแบบชาวบ้านชาวชนบท เพลงพื้นบ้าน การละเล่นและการแสดงพื้นบ้าน รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมในสังคมระดับชาวบ้าน งานวิจัยนี้จะหาความหมายในบทเพลงขับสายแปง โดยศึกษาทัศนคติ ความเชื่อ และพิธีกรรมที่อยู่ในสังคมไทยโซ่งบ้านสะแกราย (ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม) เทียบเคียงและวิเคราะห์กับความหมายของภาษาที่ปรากฏอยู่ในบทร้องเพลงขับสายแปง

5.3 แนวความคิดที่นำเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Networking Web Sites) เฟซบุ๊ก (Facebook) มาใช้เป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรม เว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม (social networking Web sites) เป็นชุมชนออนไลน์ที่สมาชิกในชุมชนมีสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างผู้ใช้ โดยอาจเชื่อมโยงผ่านกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้ใช้มีความสนใจร่วมกัน เช่น การแบ่งปันวิดีโอ การเล่าสู่กันฟังถึง

ประสบการณ์ที่ได้รับ การแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็น การทำความรู้จักกัน การมีส่วนร่วมในการอภิปราย และการรวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ หรือใช้ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเชิงวิชาการ ข้อมูลในการประกอบอาชีพ ตัวอย่างเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม เช่น facebook, twitter, LinkedIn, hi5 และ wiki เป็นต้น สำหรับงานวิจัยนี้จะนำเว็บไซต์เครือข่ายสังคมเพชบุรีมาใช้งานใน 2 ลักษณะคือ 1) ใช้เก็บข้อมูลวัฒนธรรมเพลงขับสายแปง 2) ใช้เพชบุรีเป็นชุมชนออนไลน์ที่สนใจและแลกเปลี่ยนความเห็นในเรื่องชาติพันธุ์ไทยโซ่งและเพลงขับสายแปง

6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

- 6.1 ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับของเพลงขับสายแปงของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง
- 6.2 ทำให้เข้าใจภาพวิถีชีวิต โลกทัศน์ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ตลอดจนระบบครอบครัวและชนชั้นทางสังคม ผ่านความหมายที่สื่อออกมาจากเพลงขับสายแปง และบริบททางวัฒนธรรมโดยรอบของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งบ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
- 6.3 การบูรณาการนำเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Networking Web Sites) มาเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรม จะเป็นประโยชน์ในด้านความเข้าใจ ความผูกพัน และความเชื่อมโยง ในกลุ่มวัฒนธรรมไทยโซ่ง
- 6.4 งานวิจัยนี้เป็นแนวทางให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ในการทำงานทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

7 ระยะเวลาทำการวิจัยและแหล่งทุน

งานวิจัยนี้ใช้เวลา 3 ปี คือ ระหว่างเดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนกันยายน 2556 ได้รับทุนส่งเสริมกลุ่มวิจัย (เมธีวิจัยอาวุโส สกว.) จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำปี 2553-2556

8 ระเบียบวิธีการวิจัย

ขั้นตอนแรกของวิธีดำเนินการวิจัยคือ ศึกษางานวิจัย และ เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ภาษา วัฒนธรรม และเพลงขับสายแปง ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยนี้กับงานวิจัยที่ได้ดำเนินการมาแล้ว จากนั้นทำการเลือกพื้นที่วิจัย โดยโครงการวิจัยนี้ประสงค์ให้งานวิจัยมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับโครงการวิจัย “ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์” จึงกำหนดพื้นที่เป็นจังหวัดนครปฐม ที่ หมู่ 9 บ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เนื่องจากมีความน่าสนใจหลายประการ ได้แก่ เป็นหมู่บ้านชาวไทยโซ่งที่ตั้งถิ่นฐานมาเก่าแก่กว่า 100 ปี มีปราชญ์ชาวบ้านที่ได้บันทึกข้อมูลเพลงขับสายแปงไว้อย่างมีที่มาที่ไปชัดเจน และชุมชนบ้านสะแกราย มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม เป็นชุมชนที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมที่สำคัญของไทยโซ่งเอาไว้ได้ เช่น ภาษา การแต่งกาย ประเพณี การละเล่น การทำหัตถกรรม เป็นต้น จากนั้นทำการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน พ่อแม่แม่ขับเพลงขับสายแปง สมาชิกในชุมชนประมาณ 3

ช่วงอายุ คือ วัยหนุ่มสาว (18-35 ปี) วัยกลางคน (45-55 ปี) และวัยสูงอายุ (65 ปีขึ้นไป) และสุดท้าย คือ หน่วยงานสำคัญในชุมชน

ขั้นตอนต่อไป คือ การออกเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม งานวิจัยเป็นการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยใช้การสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย โดยมีแบ่งประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น นิเวศวิทยา ประชากร โครงสร้างทางสังคม การแต่งงาน ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม โลกทัศน์ ภาษา และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำเนื้อหาของเพลงมาเทียบเป็นประสบการณ์ทางความคิดนำไปสู่ภาพสะท้อนที่สร้างเหตุการณ์ (incidents) จากนั้นจึงประมวลข้อมูลจัดแบ่งเป็นประเภทของข้อมูลและคุณลักษณะต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่ ทั้งนี้เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ เพื่อเลือกค้นหาเหตุการณ์ที่เป็นกุญแจดอกสำคัญที่นำไปสู่คำตอบหรือความหมายที่สามารถสะท้อนให้เห็นภาพแห่งวัฒนธรรมอันก่อเกิดขึ้นจากระบบความคิดของกลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษาแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประเด็นด้านมานุษยวิทยาการดนตรี (Ethnomusicology) เป็นประเด็นที่มุ่งศึกษาตัวเพลงขับสายแปงโดยเฉพาะ เน้นการศึกษาองค์ประกอบของเพลงขับสายแปงในแง่มุมต่าง ๆ โดยใช้วิธีทางมานุษยวิทยาการดนตรี ซึ่งเป็นแนวการศึกษาดนตรีที่ดำเนินไปในยุคปัจจุบัน ดำรงอยู่ในสังคมใดสังคมหนึ่ง 2) ประเด็นทางด้านวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) เน้นพิจารณาเนื้อหาความหมายของเพลงขับสายแปงที่มีความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต อันสะท้อนภาพความคิดตลอดจนลักษณะความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนวัฒนธรรมไทยโซ่งผ่านเพลงขับสายแปงเป็นการบรรยาย แบ่งเนื้อหาออกเป็นสองส่วนหลัก คือ เนื้อหาส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยาการดนตรี (Ethnomusicology) และประเด็นทางด้านวัฒนธรรมศึกษาเพื่อนำเสนอความหมายและภาพสะท้อนที่อยู่ในเพลงขับสายแปง และเสนอแนวทางบูรณาการไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยโซ่ง

ในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการบูรณาการนำเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Networking Web Sites) เฟซบุ๊ก (Facebook) มาเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมใน 2 ลักษณะ คือ 1) ใช้เก็บข้อมูลวัฒนธรรมเพลงขับสายแปงและบริบทที่เกี่ยวข้อง 2) ใช้เป็นชุมชนออนไลน์ที่สนใจและแลกเปลี่ยนความเห็นในเรื่องชาติพันธุ์ไทยโซ่งและเพลงขับสายแปง

9 ผลการวิจัย

9.1 เพลงขับสายแปง

“ขับสายแปง” คือ การขับลำนำ อย่างหนึ่งของชาวไทยโซ่ง เพื่อทักทาย บอกเรื่องราว หรือโต้ตอบกัน มีอยู่ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของไทยโซ่งในงานรื่นเริงทั่วไป เช่น อีนกอน (เล่นลูกช่วง) การเรียกขวัญ การลงขวง (การเกี่ยวสาว - หนุ่ม) งานเทศกาลประจำปี (ช่วงสงกรานต์) เป็นต้น

เพลงขับสายแปงแบ่งประเภทตามลักษณะหน้าที่การใช้งานได้ 6 ประเภท คือ 1) ขับทักทาย (สายแปง) แสดงความหวังดี จริใจ 2) ขับแปงขวัญ เพื่อเรียกขวัญ ให้มีสุขภาพดี แข็งแรง 3) ขับเอ็นพร (แปงพร) อวยพร

ให้อยู่ดีมีสุข 4) ขับเล่าเรื่อง บอกเล่าเรื่องราว ประวัติศาสตร์ นิทาน เรื่องเล่า คำสอน เป็นต้น 5) ขับเกี่ยวสาว - หนุ่ม บทเกี่ยวระหว่างหนุ่มสาว แสดงและขอความรัก 6) ขับกล่อมเด็ก เพื่อให้เด็กนอน

การขับลำนำของชาวไทยโซ่ง มีในกิจกรรมทั้งที่เป็นความบันเทิง การละเล่น และกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเสนา บุญผีบรรพบุรุษ และสะเดาะเคราะห์ ในการศึกษาองค์ประกอบของเพลงขับสายแปง พบประเด็น ดังนี้ 1) การขึ้นต้น 2) ส่วนเนื้อร้อง 3) ลักษณะเฉพาะของการขับเนื้อร้องเพลงขับสายแปง ได้แก่ การเอื้อน สร้อยเพลงส่วนหัว การซ้ำเนื้อ 4) ส่วนการร้องสอดรับ (ลูกคู่) 5) การดัน 6) การโต้ตอบ

ในอดีต เพลงขับสายแปงก็มีหน้าที่สำคัญเป็นสะพานเชื่อม การสื่อสาร ความสัมพันธ์ และสื่ออารมณ์ ความรู้สึกของหนุ่มสาวในประเพณีอื่นก่อน แต่ปัจจุบัน หนุ่มสาวพบกันมากขึ้นในกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้บทบาทและหน้าที่ของเพลงขับสายแปง ที่จะเป็นสายสัมพันธ์เชื่อมกันในประเพณีอื่นก่อนอย่างในอดีตก็หมดไป

9.2 ความหมายและภาพสะท้อนที่อยู่ในเพลงขับสายแปง

ผลการศึกษาพบภาพสะท้อนในหลายประเด็น ดังนี้

- ชื่อ *ที่มา ประวัติ* คำขึ้นต้นในคำขับลำนำของไทยโซ่ง ในบททักทายเข้าบ้านต้นช่วง มีคำว่าแปงอยู่ คือ "เสียงมักแปง" แปลความหมายว่า "เพราะรัก" การขับลำนำในประเพณีอื่นก่อนที่เรียกกันว่า "ขับสายแปง" จึงน่าจะมีส่วนจากการขึ้นต้นคำขับดังกล่าว และก็ใช้เป็นชื่อเรียกขับลำนำในกรณีอื่นๆ ด้วย เช่น ขับเล่าเรื่อง ขับอวยพร ขับเรียกขวัญ ขับเกี่ยวสาว และขับกล่อมเด็ก ว่า เป็นขับสายแปงด้วยเช่นกัน ในคำขับมีคำว่า "เรียบริาง" ปรากฏอยู่ คำนี้ เป็นชื่อเดิมที่ใช้เรียกบ้านสะแกราย

- *ภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม บ้าน-เมือง-ทุ่ง* ในบันทึกคำขับได้ให้ภาพภูมิประเทศในช่วง 60-100 ปีที่แล้ว ซึ่งเต็มไปด้วยป่า การเดินทางลำบาก ในหมู่บ้านก็เป็นภาพชีวิตในชนบทสมัยก่อน ที่มีเสียงไก่ขันรับกันเป็นทอดๆ ยามเช้าตรู่ สมัยก่อนเดินทางกันด้วยเท้า ต้องบุกป่าฝ่าดง ข้ามป่าแฝกที่โดนไฟเผา กว่าจะมาถึงบ้านสาว (ขวง) ภาพ ข้าวในนา ไก่ขันยามเช้าในชนบท ป่าแฝก ป่าขาม ต้นกล้วยในทุกบ้าน ภาพเหล่านี้คือสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันในสมัยก่อนของชาวไทยโซ่ง ที่ถูกบันทึกลงไปเ็นเพลงขับสายแปง

- *ฤดูกาล-เวลา* เดือนสามข้าวเป็นปี หมายถึงเป็นช่วงที่ข้าวตั้งท้อง และลำต้นข้าวมีความแข็งแรงและเหนียวพอให้เด็ก ๆ เอาปล้องข้าวมาทำเป็นปีเป่าเล่นกัน และประมาณกลางเดือนสามการเก็บเกี่ยวก็เริ่มขึ้น เข้าเดือนสี่คิดถึงสาวคนรัก ช่วงของการเก็บเกี่ยวข้าวใกล้เสร็จเรียบร้อย ใจก็เฝ้าแต่คิดถึงให้ไปอื่นก่อนไวๆ ขึ้นเดือนห้าเป็นช่วงเสร็จสิ้นจากฤดูกาลทำนา การเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อย เวลาชีวิตของหนุ่มสาวชาวไทยโซ่ง ก็เข้าสู่เทศกาลอื่นก่อนในเดือนห้า

- *โลกทัศน์ ชีวิตทางสังคม การทำนา* การแต่งตัวแบบไทยทรงดำ การไม่ละทิ้งประเพณี สิ่งนี้สอดคล้องกับงานวิจัย "ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์" (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ, 2554) ที่ได้ทำการสำรวจทัศนคติและความเข้มแข็งของกลุ่มชาติพันธุ์ ในภูมิภาคตะวันตกพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งมีทัศนคติและความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมในเชิงบวก นอกจากนี้คำขับได้สะท้อนให้เห็นอาชีพหลักของไทยโซ่งในสมัยก่อนอย่างชัดเจน คือ การทำนา

– จักรวาล เมืองฟ้า-เมืองลุ่ม คำหลายคำในบทขับ ได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อและวิธีการมองจักรวาล เช่น ชั้นทางฟ้า ชามหลิบทา เอเกอฟ้า น้ำบน (น้ำจากฟ้า หมายถึงน้ำฝน) น้ำบก (น้ำบนดิน ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง) เมืองบน (เมืองฟ้า) นางดา (นางฟ้า นางเทวดา) คำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นวิธมองจักรวาลว่า มีเมืองที่อยู่บนฟ้า ด้วยพื้นฐานความเชื่อว่า เดิมแผ่นดินของมนุษย์กับเมืองฟ้านั้นอยู่ติดกัน มีสายโยงเชื่อมกัน มีรูปพรรณสัณฐานคล้ายดอกเห็ด มนุษย์อยู่ส่วนพื้นดินตอนล่าง ตอนบนเป็นที่อยู่ของผีฟ้าหรือแถน

9.3 การถ่ายทอดเพลงขับสายแปง สู่กระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสาน

เพลงขับสายแปง มีลักษณะการถ่ายทอด 2 ลักษณะ คือ

- 1) การถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ คือการร้องให้ฟัง แล้วจดจำ
- 2) การถ่ายทอดแบบลายลักษณ์ อยู่ในรูปแบบของการบันทึกเนื้อร้องของเพลงขับสายแปงใน 4 ลักษณะ ดังนี้ (1) การบันทึกด้วยภาษาไทยดำ เป็นการบันทึกฉบับเก่าแก่ของผู้ที่เป็นลูกหลานที่อพยพมาในช่วงแรก ๆ (2) การบันทึกด้วยภาษาไทยโง่ง เป็นการบันทึกด้วยการใช้ตัวอักษรของภาษาไทยโง่งที่มีการพัฒนาผสมผสานระหว่างอักษรของภาษาไทยดำจนกลายเป็นลักษณะของภาษาไทยโง่งในปัจจุบัน (3) การบันทึกด้วยภาษาไทยโง่งผสมกับอักษรภาษาไทย (4) การบันทึกด้วยอักษรภาษาไทยแต่ใช้คำศัพท์และการผันวรรณยุกต์ตามเสียงภาษาไทยโง่ง

กระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสานเพลงขับสายแปง

- 1) การใช้สื่อวิทยุคลื่น AM 630 ซึ่งจัดเป็นคลื่นวิทยุของชาวไทยโง่งที่ใช้สื่อสารและประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่อกัน
- 2) การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้มีการติดต่อสื่อสารที่มีความง่ายตาย สะดวก อำนวยต่อการมีปฏิสัมพันธ์ได้ในทุกเวลา สถานที่ ด้วยอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่พร้อมเชื่อมโยงเอาบุคคลสองบุคคล หรือระหว่างกลุ่มบุคคลเข้าไว้ด้วยกัน ด้วย เว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Networking Web Sites) เกิดเป็นปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มแบบใหม่ ที่ไม่ต้องการ "พื้นที่" แต่เป็นเครือข่ายที่ไร้พื้นที่พรหมแดน

แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ใหม่ในการสืบสานเพลงขับสายแปง

- 1) การผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีกับผลงานทางวัฒนธรรม ด้วยคำถามที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะประสานเพลงขับสายแปงและระบบเทคโนโลยีให้เข้ากันได้อย่างลงตัว
- 2) ความเหลื่อมล้ำของเทคโนโลยีกับตัวบุคคลนั้นไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะ พ่อเพลง-แม่เพลงที่ไม่ได้สนใจระบบของเทคโนโลยี หน้าที่จึงตกอยู่กับคนรุ่นใหม่ที่จะนำเพลงขับสายแปงขึ้นเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตให้เข้าถึงตัวบุคคล กลุ่ม และชุมชน ได้มากขึ้น
- 3) เกิดกระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลเพลงขับสายแปง โดยลำดับการพัฒนา จาก “ข้อมูล” ไปสู่ “สารสนเทศ” พัฒนาไปสู่ “องค์ความรู้” และสุดท้ายตกผลึกเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ภูมิปัญญา”